

ІНСТИТУЦІЙНІ ФОРМИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Р. Ступень, д. е. н.

ORCID ID: 0000-0002-4951-2838

О. Ступень, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0001-6702-0987

Львівський національний університет природокористування

<https://doi.org/10.31734/architecture2022.23.125>

Ступень Р., Ступень О. Інституційні форми просторового планування територій об'єднаних територіальних громад

Досліджено, що інституційні засади з просторового планування є важливим інструментом для забезпечення ефективного використання територіальних ресурсів для об'єднаних громад у рамках проведення реформи з децентралізації влади. У дослідженні відображено відмінності між структурою планувальної документації на всіх рівнях згідно з чинним адміністративно-територіальним устроєм до та після проведення реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади. Розкрито значення планування і забудови територій, що встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності з метою забезпечення сталого розвитку територій, передбачає регулювання відносин при розробленні та затвердженні документації з просторового планування, забезпечення об'єднаних територіальних громад єдиною документацією із просторового планування, розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо регулювання забудови, забезпечення зв'язку програм соціально-економічного розвитку з документацією з просторового планування. Відображено інституційну схему планування територій ОТГ на місцевому рівні, що передбачає розроблення та затвердження генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій і детальних планів території, а також комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади. Комплексний план просторового розвитку території територіальних громад визначає основні принципи і напрями формування, планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту території та населення від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території відповідно до генерального плану та детального плану території ОТГ.

Ключові слова: інституційні форми, просторове планування, об'єднана територіальна громада, землекористування, комплексний план просторового розвитку територій.

Stupen R., Stupen O. Institutional forms of spatial planning of the area of united territorial communities

It has been studied that the institutional framework for spatial planning is an important tool for ensuring the efficient use of territorial resources for united communities in the framework of decentralization reform. The study shows differences between the structure of planning documentation at all levels in accordance with the current administrative-territorial structure before and after the reform of local self-government and decentralization of power. The importance of planning and development of territories is revealed. It enshrines legal and organizational bases of the town-planning activity for the purpose of maintenance of sustainable development of the territories, self-government on building regulation, ensuring the connection of socio-economic development programs with documentation on spatial planning. The institutional scheme of UTC territory planning at the local level is outlined. It includes development and approval of the general plans of settlements, zoning plans and detailed plans of the territory, as well as a comprehensive plan of spatial development of the territorial community. A comprehensive plan of the spatial development of territorial communities determines the basic principles and directions of formation, which identify the planning organization, functional purpose of the territory, basic principles and directions of formation of a unified public service system, road network, engineering and transport infrastructure, engineering training and landscaping, civil protection and population from dangerous natural and man-made processes, protection of lands and other components of the environment, formation of ecological network, protection and preservation of cultural heritage and traditional environment of settlements, as well as the sequence of decisions, including phased development in accordance with the master plan and a detailed plan of the UTC territory.

Key words: institutional forms, spatial planning, united territorial community, land use, comprehensive plan of spatial development of territories.

Постановка проблеми. Просторове планування є важливим інструментом для забезпечення ефективного використання територіальних ресурсів для об'єднаних громад у рамках проведення реформи з децентралізації влади. Його застосування робить дієвою реалізацію земельного потенціалу територіальних громад з урахуванням перспективи розвитку, планування, забудови та іншого використання територій громади як у межах, так і за межами населених пунктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання просторового планування територій досліджувало чимало науковців, серед яких виділяють таких вчених, як І. Бистряков, В. Будзак, О. Дорош [1], А. Мартин [2], А. Третяк [6], М. Хвесик [7]. Зокрема, ними досліджено теоретичні й практичні аспекти щодо інституціоналізації управління земельними ресурсами. Проте недостатньо вивченими залишаються інституційні форми планування розвитку системи землекористувань у межах об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні.

Постановка завдання. Наше завдання – дослідити інституційні засади планування розвитку системи землекористувань у межах територій громад за умови формування трансформаційних

процесів, пов'язаних із реформуванням місцевого самоврядування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»» № 6403 [4] передбачає такий вид містобудівної документації, як схема планування частини території району, тобто території об'єднаної територіальної громади. У таблиці відображено відмінності між структурою планувальної документації на всіх рівнях згідно з чинним адміністративно-територіальним устроєм до та після проведення реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади. Сам склад, зміст і порядок розроблення містобудівної документації на всіх рівнях територіальної організації визначає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування.

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» дає визначення планування і забудови територій як діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб, що передбачає:

- 1) прогнозування розвитку територій;
- 2) забезпечення раціонального розселення і визначення напрямів сталого розвитку територій;
- 3) обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням;

Таблиця

Структура планувальної документації згідно з рівнями територіальної організації влади

Рівень територіальної організації влади	Структура документації з просторового планування	
	існуючий стан згідно із Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 3038-VI	після прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»» № 6403
національний	<ul style="list-style-type: none"> ➤ генеральна схема планування території України; ➤ схема планування групи областей (або частин території України) 	
регіональний	<ul style="list-style-type: none"> ➤ схема планування території області; ➤ схема планування частини території області/групи районів; ➤ схема планування території району 	
локальний	<ul style="list-style-type: none"> ➤ генеральний план; ➤ детальний план території; ➤ план зонування (зонінг) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ комплексний план об'єднаної територіальної громади; ➤ генеральний план; ➤ схема планування району у місті; ➤ детальний план території; ➤ проєкт забудови (або реконструкція частини мікрорайону, квартал)

4) взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій;

5) визначення і раціональне взаємне розташування зон житлової та громадської забудови, виробничих, рекреаційних, природоохоронних, оздоровчих, історико-культурних та інших зон і об'єктів;

6) встановлення режиму забудови територій, на яких передбачено провадження містобудівної діяльності;

7) розроблення містобудівної та проєктної документації, будівництво об'єктів;

8) реконструкцію існуючої забудови та територій;

9) збереження, створення та відновлення рекреаційних, природоохоронних, оздоровчих територій та об'єктів, ландшафтів, лісів, парків, скверів, окремих зелених насаджень;

10) створення та розвиток інженерно-транспортної інфраструктури;

11) проведення моніторингу забудови;

12) ведення містобудівного кадастру;

13) здійснення контролю у сфері містобудування [5].

Внесені зміни до Закону України № 3038-VI [5], що встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності з метою забезпечення сталого розвитку територій, передбачає регулювання відносин при розробленні та затвердженні документації з просторового планування,

забезпечення об'єднаних територіальних громад єдиною документацією із просторового планування, розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо регулювання забудови, забезпечення зв'язку програм соціально-економічного розвитку з документацією з просторового планування. Позитивним є те, що запровадження нових підходів при розробленні документації з просторового планування територій ОТГ, удосконалення їх структури забезпечує перехід від функціонального розподілу території землекористування до планування сталого розвитку територій у майбутньому. Таким чином, запроваджено новий вид містобудівної документації на місцевому рівні, а саме плану об'єднаної територіальної громади. На території ОТГ, як у межах, так і за межами населених пунктів, категорію земель та вид цільового призначення земельної ділянки визначають у межах відповідного виду функціонального призначення території, що передбачено згідно із затвердженим комплексним планом просторового розвитку території територіальної громади або генеральним планом населеного пункту [3]. Це спростить процедуру зміни цільового призначення земельних ділянок, а також вирішить проблему неузгодженості земельного та містобудівного законодавства завдяки розробленню класифікатора функціонального призначення територій, що буде узгодженим із класифікатором цільового призначення земельних ділянок.

Рис. 1. Інституційна схема планування територій ОТГ на місцевому рівні

На рис. 1 відображено інституційну схему планування територій ОТГ на місцевому рівні, що передбачає розроблення та затвердження генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій і детальних планів території, а також комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади.

Комплексний план просторового розвитку території територіальних громад (рис. 2) визначає основні принципи і напрями формування щодо:

- єдиної системи громадського обслуговування населення;
- дорожньої мережі;
- інженерно-транспортної інфраструктури;
- інженерної підготовки і благоустрою;
- цивільного захисту території та населення від небезпечних природних і техногенних процесів;
- охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі;

➤ охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів.

Схема планування території ОТГ відповідно до встановлених норм охоплює:

- ситуаційну схему території ОТГ;
- план існуючого використання території ОТГ;
- проектний план;
- схему просторової реалізації стратегії розвитку ОТГ;
- схеми формування освітньої, медичної, туристичної мереж, дорожньої мережі, інженерних мереж та споруд;
- ландшафтний план.

Матеріали проекту землеустрою щодо визначення меж об'єднаної територіальної громади на основі вимог чинного законодавства щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних утворень передбачають викопіювання з кадастрових карт (планів), експлікацію земель в межах ОТГ (за цільовим призначенням, угіддями та формами власності), а також інші необхідні матеріали.

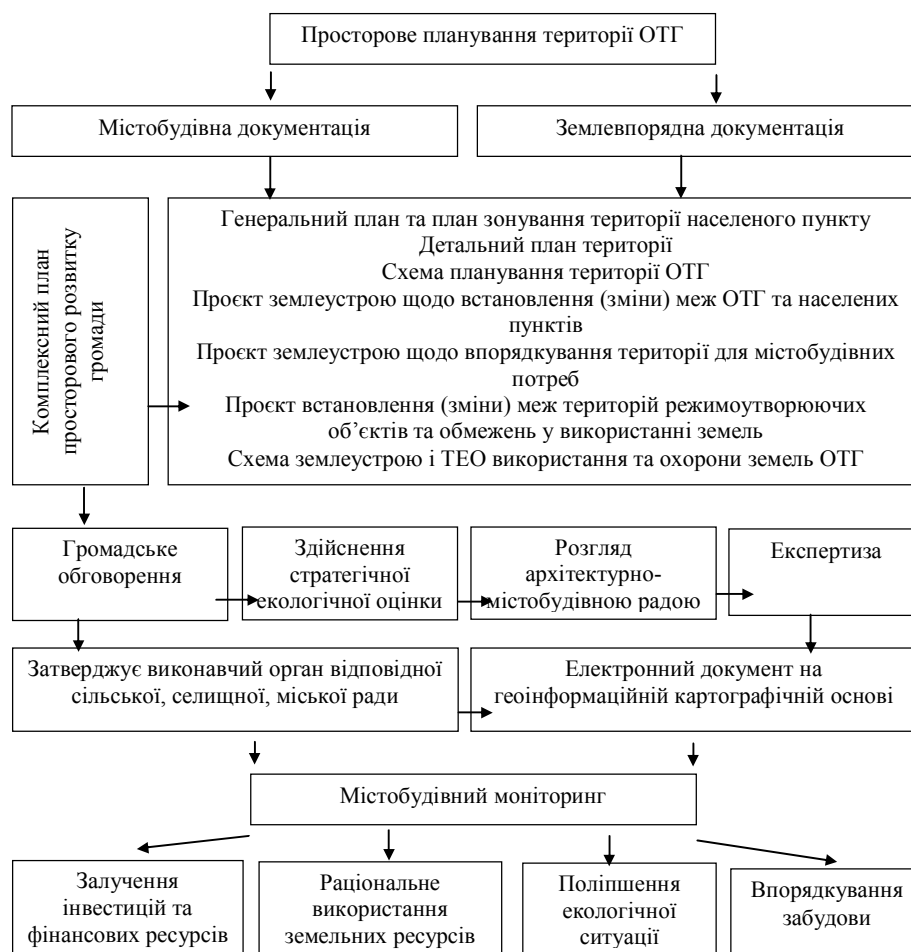

Рис. 2. Схема формування комплексного плану просторового розвитку громади

Висновки. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» затверджує запровадження нового різновиду містобудівної документації – комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту території та населення від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території згідно з генеральним планом та детальним планом території ОТГ.

Бібліографічний список

1. Дорош О. Організаційно-інституціональне забезпечення територіального планування землекористування сільських територій. *Економіст*. 2015. № 8. С. 22–25.
2. Мартин А. Г. Сутність проектних рішень у сучасній документації із землеустрою. *Землеустрій і кадастр*. 2010. № 2. С. 14–23.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель: Закон України від 17.06.2020 р. № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text> (дата звернення: 24.04.2022).
4. Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»: Проект Закону України від 21.04.2017 р. № 6403. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/XH4XV00A?an=3> (дата звернення: 24.04.2022).
5. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 24.04.2022).
6. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Третяк Н. А. Територіальне планування землекористування в контексті формування фінансової стійкості об'єднаних територіальних громад. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2017. № 1. С. 21–27.
7. Хвесик М. А., Бистряков І. К., Клиновий Д. В. Просторова організація та напрями використання природного багатства України. *Економіка України*. 2016. № 7. С. 46–65.

Стаття надійшла 30.05.2022